

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Kunskapsutveckling
Hälsoutveckling

DELEGATIONSBeslut
2026-02-12

HDIR 26023
HSN 2026-0047

Beslutande	Anders Ahlsson
Föredragande	Therese Eghult
Samråd	Anna Göjeryd Ulander, Kati Liljebäck
Hänvisning	Beslut har fattats enligt punkt 1.12 i delegationsordning för hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN 2025-0013).
Ärende	Yttrande över samråd för ny översiktsplan för Salems kommun 2060

Beslut

Yttrande över remiss avseende samråd för ny översiktsplan för Salems kommun 2060 överlämnas till regionstyrelsen som nämndens yttrande.

Överväganden

Befolkningens hälsa är av avgörande vikt för utvecklingen av ett hållbart samhälle, såväl socialt och ekologiskt som ekonomiskt. I den fysiska miljön finns det en rad olika faktorer som har påverkan på folkhälsan på individ och gruppnivå. Tillgång till bostad och boendemiljö, möjlighet till rekreation och vistelse i gröna miljöer samt möjlighet till vardagsmotion i form av aktiv transport, är några faktorer med tydlig koppling till översiktsplanering. Andra exempel med relativt direkt påverkan på hälsan är buller och luftkvalitet samt frågor relaterade till vatten och förorenade områden. Den fysiska planeringen kan, rätt utformad, även bidra till större säkerhet i de offentliga rummen och exempelvis förebygga öppna drogscener, suicid och olika typer av olyckor.

Primärvårdsnämndens yttrande fokuserar på de delar av samrådsförslaget som har en koppling till de faktorer som påverkar befolkningens hälsa direkt eller indirekt.

Förvaltningen bedömer att översiktsplanen har en tydlig ambition att stärka social hållbarhet genom satsningar på grönområden och rekreation, gång- och cykelinfrastruktur samt utveckling av trygga och tillgängliga offentliga miljöer. Planen lyfter särskilt barns, ungas, äldres och socialt sårbara gruppers behov, bland annat genom inriktning mot förstärkt grönstruktur i anslutning till skolor, äldreboenden och flerbostadshus samt utveckling av mötesplatser och samlokaliserade funktioner.

Förvaltningen bedömer att översiktsplanen kan stärkas ytterligare genom att tydligare ange hur miljörelaterade hälsorisker ska hanteras i

planeringens avvägningar och genomförande, särskilt kopplat till buller och luftkvalitet i infrastrukturtäta lägen, bostadsnära grönska vid förtätning samt transportplaneringens betydelse för exponering, vardagsrörelse och jämlikhet, samt suicidprevention i den fysiska planeringen. Förvaltningen vill även betona vikten av att planens sociala mål följs upp. Det framgår av planens underlag att behov finns av tydligare indikatorer och systematisk uppföljning, exempelvis kopplat till närhetsmål för grönområden och deras målluppfyllelse, vilket bedöms centralt för att säkerställa att planens ambitioner får genomslag i genomförandet.

I det följande framgår förvaltningens synpunkter avseende specifika områden i samrådsförslaget.

Tillgång till boende

Översiktsplanen möjliggör tillväxt genom förtätning och utveckling i lägen med närhet till service och kollektivtrafik. Detta kan bidra till ett resurssnålt nyttjande av befintlig infrastruktur och minska behovet av att exploatera ny naturmark. Samtidigt innebär tätare bebyggelse en risk för minskad tillgång till bostadsnära grönska och utemiljökvaliteter som är viktiga för hälsa, välbefinnande och återhämtning. Förvaltningen bedömer därför att översiktsplanen bör tydliggöra hur förtätning kan genomföras utan att kvaliteten i utemiljön och tillgången till bostadsnära grönska försämras, särskilt i områden med flerbostadshus. Som stöd kan kommunen överväga att använda planeringsprinciper såsom 3–30–300 för krontäckning, närhet till grönområden och jämlik fördelning av vardagsgrönska.

Vid bostadsutveckling i infrastrukturtäta och kollektivtrafikhärlägen behöver planen även tydligare hantera hur boendemiljöer kan utformas så att exponering för buller och luftföroreningar begränsas.

Omgivningsmiljöer och närmiljö

Förvaltningen ser positivt på att översiktsplanen lyfter trygga, tillgängliga och inbjudande offentliga rum samt utveckling av mötesplatser och flexibla/samlökaliserade funktioner för idrott, kultur och fritid. För att stärka folkhälsoperspektivet rekommenderas att planen tydligare anger principer för barns vardagsmiljöer, så att skolgårdar, lek- och aktivitetsytor samt gång- och cykelstråk lokaliseras och utformas med hänsyn till buller och luft i ett tidigt skede.

Grönstruktur

Förvaltningen instämmer i översiktsplanens betoning av grönområdets betydelse för folkhälsa och välbefinnande, särskilt genom inriktningen att utveckla och tillgängliggöra grönområden i tätorten samt förstärka grönstruktur i anslutning till skolor, äldreboenden och flerbostadshus. Det är positivt att närhetsprinciper för grönområden lyfts. Planen bör dock kompletteras med tidshorisont, ambitionsnivå och hur stor del av

befolkningen som ska omfattas, samt hur måluppfyllelse ska följas upp med indikatorer.

Förvaltningen vill även lyfta att biologisk mångfald och ekosystemtjänster har tydlig bäring på folkhälsa och klimatanpassning, bland annat genom svalka, luftrening, bullerdämpning och rekreativvärden. Planen bör därför tydliggöra hur naturvärden och ekosystemtjänster ska värnas långsiktigt i samband med utveckling och förtätning.

Transport och infrastruktur

Förvaltningen ser positivt på att översiktsplanen anger en inriktning mot ökad andel gång, cykel och kollektivtrafik, vilket kan bidra till ökad vardagsrörelse samt minskad exponering för luftföroreningar och buller. För att vara konsekvent med denna inriktning bör genomförandet säkerställa att åtgärder inte leder till ökad biltrafik. Planen bör även tydliggöra en inriktning där parkering och andra hårdgjorda ytor hanteras med hänsyn till både exponering (buller/luft) och klimatanpassning (skyfall/värme).

Gång- och cykelnätet bör utvecklas som sammanhängande, trygga och attraktiva stråk som i möjligaste mån lokaliseras och utformas med hänsyn till buller- och luftexponering, med särskilt fokus på barns säkra resor till skola och fritidsaktiviteter. Där flöden är höga bör stråken dimensioneras så att framkomlighet och trafiksäkerhet stärks.

Även parkering bör hanteras som en folkhälso- och klimatanpassningsfråga. Parkeringar bidrar till ökat bilberoende, tar mark i anspråk och skapar hårdgjorda ytor som kan försvåra dagvattenhantering och öka sårbarheten vid skyfall och värme. Planen bör därför tydligare ange en inriktning där parkering begränsas och där ytor prioriteras för hållbara trafikslag samt multifunktionella gröna lösningar.

Luftkvalitet och god ljudmiljö

Översiktsplanen uppmärksammar att buller och luftföroreningar är betydande folkhälsoutmaningar, särskilt i anslutning till större trafikleder, samtidigt som utveckling möjliggörs i kollektivtrafiknära och infrastrukturtäta lägen. Förvaltningen bedömer att planen bör tydligare beskriva målkonflikten mellan detta och risk för ökad exponering för buller och luftföroreningar, samt ange principer för hur exponering ska undvikas och begränsas, särskilt för barns vistelsemiljöer och andra känsliga verksamheter. Planen bör ange en tydlig principordning där exponering i första hand undviks genom lokalisering och i andra hand begränsas genom trafikåtgärder, bebyggelsestruktur, vegetation och bullerskydd, samt att vistelsemiljöer ges god ljud- och luftmiljö. Buller bör beaktas tidigt i planeringen, särskilt i områden med hög befintlig miljöbelastning.

Förvaltningen vill även betona att riktvärden och miljö kvalitetsnormer utgör minimikrav och att planen bör ange en ambitionsnivå som främjar

långsiktig hälsa och trygghet i linje med försiktighetsprincipen, även avseende buller och luft.

Suicidprevention i den fysiska planeringen

Förvaltningen rekommenderar att översiktsplanen utvecklas avseende förebyggande och förhindrande av suicidala handlingar genom fysisk planering och utformning av offentliga miljöer. Riskfaktorer kopplade till fysisk planering kan exempelvis vara tillgång till medel, såsom platser som möjliggör hopp från hög höjd eller oskyddade trafikmiljöer.

Suicidpreventiva insatser i den fysiska miljön som bedöms ha stark evidens omfattar bland annat barriärer vid broar och andra högriskmiljöer, avspärningar i särskilt riskutsatta lägen samt ökad närvaro och bevakning vid platser där suicid förekommer. Förvaltningen bedömer att översiktsplanen med fördel kan ange principer för hur sådana aspekter ska beaktas vid planering och utformning av riskmiljöer.

Klimatrelaterade hälsorisker

Klimatförändringar medför ökade risker för värmeböljor och skyfall samt påverkan på samhällsviktig infrastruktur. Förvaltningen bedömer att översiktsplanen kan stärkas genom att tydligare ange hur klimatanpassning ska omfatta bostadsbestånd, offentliga rum och samhällsservice. Åtgärder som träd och skuggande grönska i gator, parker och skolgårdar samt öppna och fördröjande dagvattenlösningar kan bidra både till minskad värmestress och minskad sårbarhet vid skyfall. För att minska hälsorisker vid värmeböljor bör planen tydligare ange hur skuggning och krontäckning ska säkerställas i vardagsmiljöer, särskilt vid skolor samt vård- och omsorgsboenden och deras utemiljöer.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut förväntas inte få ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet

Förslag till beslut förväntas inte få konsekvenser för patientsäkerhet.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård

Förslag till beslut förväntas inte få konsekvenser för jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser

Förslag till beslut förväntas inte få konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser

Förslaget till beslut förväntas inte få konsekvenser för administration.

Beslutas på Hälso- och sjukvårdsnämndens vägnar

Anders Ahlsson

Hälso- och sjukvårdsdirektör

Underskriven av: Anders Ahlsson, 2026-02-12 13:16:36

Underskriven av: Therese Eghult, 2026-02-12 13:17:04

Underskriven av: Kati Liljebäck, 2026-02-12 13:47:29

Underskriven av: Anna Ulander, 2026-02-12 16:06:49